

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Yläkoulun opettajat päihdekasvattajina

Yläkoulun opettajien näkemykset ja kokemukset
päihdekasvatuksesta

Iivari Peltonen ja Karri Korpi

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

11 / 2015

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Iivari Peltonen, Karri Korpi	Sivumäärä 36+4
Työn nimi Yläkoulun opettajat päihdekasvattajina	
Ohjaava(t) opettaja(t) Maarit Honkonen-Seppälä, Marjo Kolehmainen	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Preventiimi	
Tiivistelmä <p>Tämä opinnäytetyö tarkastelee yläkoulun opettajien näkemyksiä ja kokemuksia liittyen päihdekasvatukseen. Opinnäytetyö selvittää kahden Keski-Suomessa sijaitsevan yläkoulun päihdekasvatusta ja miten se niissä toteutuu tällä hetkellä.</p> <p>Opinnäytetyö selvittää mitä opettajat ajattelevat päihdekasvatuksesta pedagogisina toimijoina. Saadulla tiedolla voidaan auttaa luomaan uudenlaisia lähestymiskeinoja päihdekasvatukseen ja suunnitella mahdollisia lisäkoulutuksia opettajille. Opinnäytetyön tilaajana toimii nuorisotoimen ehkäisevän päihdetyön osaamiskeskus Preventiimi.</p> <p>Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena ja aineisto kerättiin sähköisesti kyselylomakkeella. Kysely sisälsi avoimia sekä monivalintakysymyksiä liittyen opettajien päihdekasvatus näkemyksiin ja kokemuksiin sekä oman koulun päihdekasvatus keinoihin.</p>	
Asiasanat Päihdekasvatus, ehkäisevä päihdetyö, opettajat, koulu	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Civic activities and youth work

ABSTRACT

Author livari Peltonen, Karri Korpi	Number of Pages 36+4
Title Secondary school teachers as alcohol and drug educators	
Supervisor(s) Maarit Honkonen-Seppälä, Marjo Kolehmainen	
Subscriber and/or Mentor Preventiimi	
<p>Abstract</p> <p>This thesis examines views and experiences of secondary school teachers about alcohol and drug education. Thesis sorts out alcohol and drug education of two secondary schools in Central Finland and how it is implemented in them at the moment.</p> <p>Thesis sorts out what teachers think about alcohol and drug education as pedagogical actors. Obtained information can be used to create new ways to approach alcohol and drug education and to plan additional education for the teachers. The orderer of thesis is Preventiimi, a national knowledge centre that operates as a specialist and support service in the implementation of youth substance abuse prevention.</p> <p>Thesis was implemented as a qualitative study and the data was collected with questionnaire which included questions about views and experiences of teachers about alcohol and drug education.</p>	
Keywords Alcohol and drug education, preventive drug and intoxicant work, teachers, school	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 TILAAJAN ESITTELY	6
3 EHKÄISEVÄ PÄIHDETYÖ	7
3.1 Päihdekasvatuksen sääntely ja ohjaus	10
4 PÄIHDEKASVATUS KOULUSSA	13
4.1 Nuorten päihteiden käyttö tänä päivänä	14
4.2 Päihdekasvatus ja pedagogiset keinot 2000-luvulla	17
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	21
5.1 Tarkoitus ja tavoitteet	21
5.2 Menetelmät	21
5.3 Kyselylomake ja aineistokeruu menetelmä	22
5.4 Tutkimuksen luotettavuus	23
6 TUTKIMUSTULOKSET	24
6.1 Taustoittavat kysymykset	24
6.2 Opettajien näkemykset ja kokemukset	25
6.3 Päihdekasvatus omassa koulussa	26
7 TULOSTEN ANALYSOINTI	28
7.1 Näkemysten ja kokemusten analysointi	28
7.2 Tutkittavien koulujen päihdekasvatus	29
7.3 Vertailu analyysi	30
7.4 Yhteenveto	31
8 LOPUKSI	33
LÄHTEET	34
LIITTEET	37
Liite 1. Kyselylomake	37

1 JOHDANTO

Opinnäytetyönä suoritettu tutkimus kartoittaa yläkouluopettajien kokemuksia ja näkemyksiä liittyen päihdekasvatukseen sekä heidän omien koulujensa päihdekasvatuskeinoja. Kasvattajina ja pedagogeina, opettajilla on vastuu koulussa suoritettavassa päihdekasvatuksessa. Kuitenkin opettajien päihdekasvatusvalmiuksista ja -kokemuksista on vain vähän kerättyä tietoa.

Selvittämällä opettajien kokemuksia ja näkemyksiä saadaan katsaus opettajien omiin mielipiteisiin toimivasta päihdekasvatuksesta, jolloin opinnäytetyön tilaaja Preventiimi voi saada uusia näkökulmia asiaan. Tutkimalla opettajia päihdekasvattajina, saadaan tietoa, millaista lisäkoulutusta tai tukea opettajat mahdollisesti kaipaavat päihdekasvatuksen osalta. Selvittämällä myös opettajien näkemyksiä koulun ulkopuolisen tekijän roolista, saadaan katsaus, minkälaista toimintaa kouluissa on ollut ja mitä on pidetty toimivana.

Tutkimus toteutettiin laadullisena, eli kvalitatiivisena tutkimuksena, hyödyntäen Webropol-kyselylomaketta. Kyselyssä tiedusteltiin muun muassa työkokemusta, koulutusta liittyen päihdekasvatukseen, päihdekasvatus kokemuksia ja näkemyksiä sekä koulun ulkopuolisten toimijoiden roolia ehkäisevässä päihdetyössä.

2 TILAAJAN ESITTELY

Humanistisen ammattikorkeakoulun hallinnoima Preventiimi, on vuonna 2003 toimintansa aloittanut valtakunnallinen nuorisoalan ehkäisevän päihdetyön osaamiskeskus, joka tarjoaa laadukasta ja monipuolista tietoa ehkäisevästä päihdetyöstä nuorten parissa toimiville ammattilaisille. Se on osa opetus- ja kulttuuriministeriön nuorisotyön palvelu- ja kehittämisrakenetta. (Preventiimi 2015.)

Preventiimi kehittää nuorisoalan ehkäisevää päihdetyötä verkostoyhteistyön, tukimateriaalien ja ammatillisten täydennyskoulutusten avulla. Työelämän täydennyskoulutus on keskeinen osa Preventiimin osaamisen lisäämisen valtakunnallisia tavoitteita, jotka päivitetään vuosittain opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa käytävissä tuloskeskusteluissa. Täydennyskoulutuksen avulla lisätään laadun ja arvioinnin näkökulmia sekä uusinta tietoa nuorisoalan ehkäisevässä päihdetyössä. Toinen kantava teema on vastuullinen verkostoituminen, minkä myötä kannustetaan paikallisten verkostojen luomiseen, valtakunnallisen kehittäjäyden rinnalle. (Preventiimi 2015.)

Preventiimin tavoitteena on korostaa nuorisoerityistä näkökulmaa ehkäisevässä päihdetyössä ja siihen liittyvää tietotaitoa, jota tarvitaan nuorisokulttuurien ymmärtämiseksi. Preventiimin toiminta perustuu vankkaan tietoperustaan. (Preventiimi 2015.)

3 EHKÄISEVÄ PÄIHDETYÖ

Ehkäisevä päihdetyö pyrkii ennaltaehkäisemään ja vähentämään päihteiden aiheuttamia haittoja. Ehkäisevä päihdetyö kohdistuu pääasiassa tupakkaan, alkoholiin, huumausaineisiin sekä muihin päihtymiseen tarkoitettuihin aineisiin, mutta myös rahapeliriippuvuus ja muut toiminnalliset riippuvuudet kuuluvat sen työn piiriin. (THL 2015)

Ehkäisevän päihdetyön peruskäsitteet ja työmuotojen yleiset laatukriteerit on määritelty Stakesin (nykyinen THL) vuonna 2006 toimittamassa Laatutähteä tavoittelemassa – julkaisussa. Laatutähteä on tehty myös päivitetty versio vuonna 2013 julkaistussa teoksessa Laatutähteä kiertämässä (Soikkeli, Warsell 2013). Laatukriteerit on tarkoitettu ehkäisevän päihdetyön toimijoiden työkaluksi, joiden avulla voimavaroja ja tukea voidaan suunnata tarkoituksenmukaisella tavalla. Laatukriteerien yhtenä tavoitteena on myös antaa kuva siitä, millaisia päihdehaittojen vähentämisen keinot ja mahdollisuudet nykytiedon valossa ovat. (Pylkkänen, Viitanen, Vuohelainen 2009, 8)

Ehkäisevän päihdetyön tavoitteena on parantaa terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistämällä päihteettömiä elintapoja, vähentämällä ja ehkäisemällä päihdehaittoja sekä lisäämällä päihdeilmion hallintaa ja ymmärrystä. Ehkäisevä päihdetyö pyrkii myös vähentämään päihteiden kysyntää, saatavuutta ja tarjontaa sekä niistä aiheutuvia haittoja. (Stakes, Päihdetyö-ryhmä: Laatutähteä tavoittelemassa 2006, 9.)

Päihdehaittoja voidaan ehkäistä ja vähentää vaikuttamalla asenteisiin, tietoihin ja oikeuksiin, vahvistamalla suojaavia tekijöitä ja vähentämällä riskitekijöitä sekä vaikuttamalla päihteisiin ja niiden käyttötapoihin. (Stakes, 2006, 25) Kuitenkin myös muut kuin päihteisiin liittyvät seikat ovat tärkeänä osana ehkäisevässä päihdetyössä, sillä arkea tukeva perusta ehkäisee paljolti riskikäyttäytymistä päihteiden kanssa. Perustalla tarkoitetaan terveellisiä elämäntapoja ja rutiineja. Esimerkkejä suojaavista tekijöistä ovat muun muassa:

- luottamukselliset sosiaaliset suhteet lähiyhteisössä
- mahdollisuus vaikuttaa omaan asemaan ja tulevaisuuteen
- hyvä itsetunto ja itsetuntemus
- tietoisuus päihteiden riskeistä
- lähiyhteisön vastuullinen suhtautuminen päihteisiin
- vastuullinen suhtautuminen päihteiden käyttöön.

Ne nuoret, joilla on elämässään paljon suojaavia tekijöitä, eivät ole automaattisesti täysin suojassa ongelmilta. Yhtä lailla useampien riskitekijöiden löytymistä ei voida suoraan liittää siihen, että nuoresta tulisi erityisen ongelmallinen. Suojaavat tekijät vahvistavat ja kannustavat nuorta, kun taas riskitekijät puolestaan altistavat ongelmille. Lopulta kuitenkin yksittäinenkin seikka voi vaikuttaa nuoren tekemiin valintoihin. (Pylkkänen, Viitanen, Vuohelainen 2009, 15.)

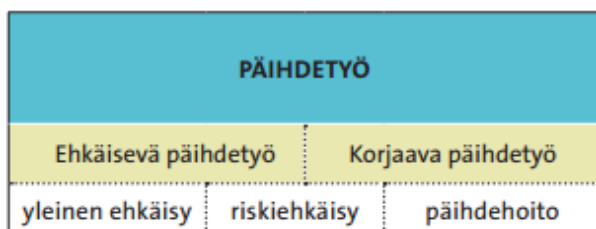

Kuvio 1. (Soikkeli, Warsell 2013, 18)

Ehkäisevä päihdetyö on lakisääteistä toimintaa ja sen edellytysten luominen on pääasiassa valtion ja kuntien tehtävä. (Stakes 2006, 10.) Se voi kohdentua yksilön lisäksi heidän lähisuhteisiinsa, paikallisyhteisöihin tai yhteiskuntaan. Lähisuhteilla tarkoitetaan henkilön läheisiä. Paikallisyhteisöt puolestaan käsitetään yksilön vaikuttamisalueina, kuten päiväkotia, koulu ja työ. Yhteiskunnalla taas viitataan isompiin alueisiin, kuten kansalaisyhteiskuntaan, kuntiin, lääneihin ja valtioon sekä kansainvälisiin yhteisöihin Suomen lähialueilla, EU:ssa ja vielä laajemmalla globaalilla tasolla. (Stakes, 2006, 23.) Ehkäisevää päihdetyötä tekevät laajasti monet

eri viranomaiset sekä moninaiset yhteisöt ja järjestöt. Työtä tehdään usein moniammatillisena, minkä vuoksi toimijajoukko muodostuu suureksi. (Stakes, 2006, 10.)

Päihdehaittojen ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi tehtävän työhön kuuluvat ehkäisevä sekä korjaava työ. Ehkäisevän ja korjaavan työn muodostavat kiinteän jatkumon, joten niitä ei sen vuoksi voida tarkkarajaisesti erottaa toisistaan. Ehkäisevään päihdetyöhön kuuluva yleinen ehkäisy on kohdistettu kaikille, riippumatta päihteidenkäytöstä ja taustoista. Riskiehkäisy puolestaan on kohdennettua. Sen kohderyhmät määrittyvät riskiryhmien perusteella. (Stakes 2006, 9.)

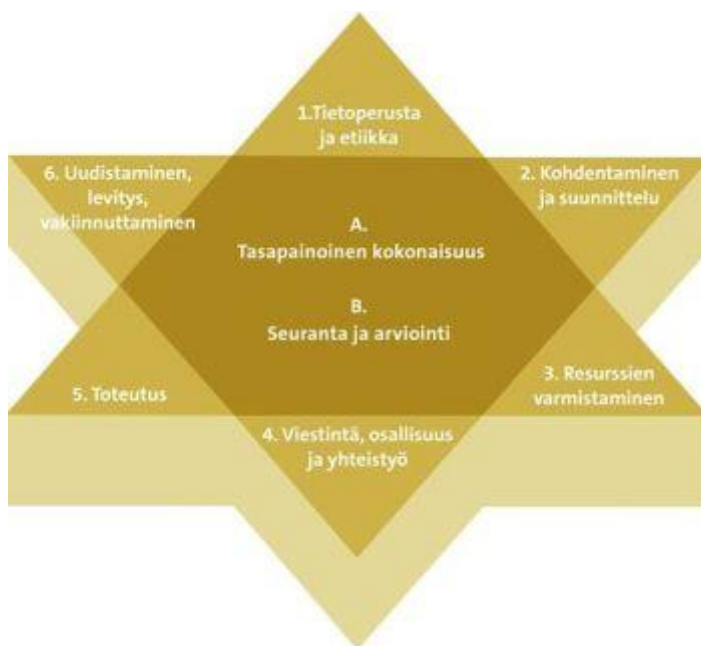
Kuvio 2. Päihdetyön tavoitteenasettelu ja ehkäisyn taso (Soikkeli, Warsell 2013, 18)

Nuorisoerityistä ehkäisevää päihdetyötä tehdessä muun muassa kasvatuksellinen asenne korostuu ja nuoria kohdataan usein isommissa joukoissa. Nuorille suunnatussa ehkäisevässä päihdetyössä kyse onkin paljon sosiaalisesta vahvistamisesta ja päihdeasenteisiin vaikuttamisesta. Lisäksi nuoriin vaikuttaa alaikäisten päihdekäyttöä koskeva lainsäädäntö. (Normann, Odell, Tapio, Vuohelainen 2015, 7.)

Sosiaalisella vahvistamisella tarkoitetaan muun muassa nuorten omien yhteisöjen rakentamista ja tukemista, nuorten kuulemista, osallisuuden edistämistä, kannustamista, läsnäolona ja aikuisena olemisesta nuorten elämässä. Nuorisoalan ehkäisevää päihdetyötä voidaan tarkkailla kokonaisuutena tai jatkumona. Tällä tarkoitetaan sosiaalisen vahvistamisen olevan osa kokonaisuutta, jonka toisessa päässä on elämäntilannetta, terveyttä tai asemaa korjaamaan pyrkivä työ. Nuorten ymmärrystä päihteiden käytön riskeistä ja niiltä suojaavia tekijöitä pyritään vahvistamaan ehkäisevän päihdetyön avulla. Ehkäisevä päihdetyö jaetaan yleiseen

ja riskiehkäisyyteen, kun taas nuorisopuolella nostetaan näihin perustasoihin lisäksi sosiaalinen vahvistaminen. Tämä ei tarkoita, että sosiaalinen vahvistaminen olisi pelkkää päihdeasenteisiin vaikuttamista. Sosiaalinen vahvistaminen kuuluu lähes kaikkeen nuorten parissa tehtävään työhön. Jokainen nuorten kanssa toimiva henkilö toteuttaa sitä, sillä se on hyvin sisäistetty ja paljolti alitajuntaan istutettua toimintaa. (Pylkkänen ym. 2009, 14.)

Laadukas ehkäisevä päihdetyö perustuu työn sisältöön, toteutukseen sekä seurantaan ja arviointiin liittyviin tekijöihin, jotka toimijan on hallittava, tiedostettava ja tehtävä toisillekin näkyväksi. (Stakes 2006, 37.) Lisäksi laadukas ehkäisevä päihdetyö on moniammatillista yhteistyötä, jossa tiedon kulku on avointa, suunnitelmallista ja säännöllistä. (Soikkeli, Warsell 2013, 30)

Kuvio 3. Ehkäisevän päihdetyön laatutähti (Soikkeli, Warsell 2013)

3.1 Päihdekasvatuksen sääntely ja ohjaus

Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä (523/2015) tulee voimaan 1. joulukuuta 2015 (§ 7). Sen mukaan Julkisen vallan on huolehdittava alkoholin, tupakan, huumausaineiden ja muiden päihtymiseen käytettävien aineiden sekä

rahapelaamisen aiheuttamien haittojen ehkäisystä yhteistyössä eri yhteisöjen kanssa.(1 §) Uudessa laissa päihteillä tarkoitetaan alkoholipitoisia aineita, huumausaineita sekä päihtymiseen käytettäviä lääkkeitä ja muita aineita. (2 §)

Ehkäisevän päihdetyön on perustuttava päihteiden käytön sekä siitä aiheutuvien haittojen seurantaan, käytettävissä olevaan tieteelliseen näyttöön ja hyviin käytäntöihin. Lain mukaan on myös kiinnitettävä huomiota muille kuin pelkästään päihteiden käyttäjille aiheutuviin haittoihin. (3 §)

Aluehallintovirastot ohjaavat toimialueensa ehkäisevää päihdetyötä, suunnittelevat ja kehittävät sitä yhteistyössä muiden viranomaisten ja yhteisöjen kanssa sekä tukevat toimialueensa kuntia ehkäisevän päihdetyön toteuttamisessa ja kehittämisessä. (4 §) Tämä tulee varmasti näkymään myös koulumaailmassa, jonne varmasti kuntien ja muiden toimijoiden puolesta pyritään vaikuttamaan.

Kuntien tehtävä on huolehtia ehkäisevän päihdetyön tarpeen mukaisesta organisoinnista alueellaan ja nimeää ehkäisevän päihdetyön tehtävistä vastaavan toimielimen.(5§) Ehkäisevän päihdetyön laki ja toimintaohjelma tulevat tarjoamaan kunnille ajantasaisia hyviä käytäntöjä ehkäisevään päihdetyöhön. Resurssien tehokkaan käytön ja vaikuttavuuden vuoksi on tehokkaampaa tehdä ehkäisevää päihdetyötä läpi koko päihdehaittojen kirjon. (Aluehallintovirasto 2015.)

Maaliskuussa eduskunnan hyväksymä uusi kuntalaki (HE 268/2014 vp) edellyttää, että jokaisessa kunnassa laaditaan kuntastrategia. Sen tulee kattaa kuntien kaikki keskeiset suunnitteluvälitteet kuten asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen ja palvelujen järjestäminen. Ehkäisevä päihdetyö kokonaisuudessaan tulee sisällyttää kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnitteluun ja toteutukseen. (Aluehallintovirasto 2015.)

Lain tullessa voimaan se tulee vaikuttamaan kuntien kautta suoraan koulumaailman päihdekasvatukseen sekä velvoittamaan siihen panostamiseen ja kehittämiseen. Päihdekasvatuksen toivotaan muuttuvan monipuolisemmaksi ja moniammatillisemmaksi, jolloin myös ehkäisevän päihdetyön laatu ja määrä nousee.

Koulujen Päihdekasvatusta suunnitellaan myös opiskeluhuollon yhteyteen, jonka kokonaisuudesta säädetään laissa. Opiskeluhuolto on koulussa toteutettava kokonaisuus, jonka tarkoitus on edistää oppilaiden hyvinvointia. Se sisältää opetussuunnitelman mukaisen opiskeluhuollon sekä siihen liittyvät palvelut, joita ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon palvelut. Toteutus tapahtuu opetustoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen yhteistyönä huoltajien sekä muiden yhteistyötahojen kanssa. (THL 2015; Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 1§.)

Opiskeluhuolto määritellään perusopetuslaissa, joka tarkoittaa sitä, että jokaisen koulun on huolehdittava sen toteutumisesta. Opiskeluhuolto jaetaan erilaisiin osa-alueisiin, jotka muodostavat koulujen omat toimintakulttuurit. Yhteisöllinen opiskeluhuolto on yksi näistä osa-alueista ja sen tarkoitus on, että jokainen oppilaitoksessa opiskelijoiden kanssa työskentelevä sekä opiskeluhuoltopalveluista vastaavan henkilön on edistettävä työssään opiskelijoiden ja opiskeluyhteisön hyvinvointia. Vastuu jakautuu ensisijaisesti oppilaitoksen henkilökunnalle. Tällä tarkoitetaan etenkin rehtoria sekä opettajia. Yhteisölliseen opiskeluhuoltoon voidaan myös hyödyntää moniammatillista yhteistyötä ja konsultaatioita. Yhteisöllisen opiskeluhuolto pyrkii edistämään opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta, osallisuutta ja ympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. Opiskelijoilla on myös oikeus yksilökohtaiseen opiskeluhuoltoon, joka tarkoittaa mahdollisuutta terveydenhoitajan, kuraattorin, psykologin sekä yksilökohtaisen opiskeluhuollon palveluihin. (THL 2015.)

4 PÄIHDEKASVATUS KOULUSSA

Seuraavaksi esittelemme koulussa tapahtuvaa päihdekasvatusta ja toimijoita sen takana.

Koulujen päihdekasvatus on pelkän opetuksen ja valistuksen lisäksi paljon muuta. Ehkäisevää päihdetyötä kouluissa on kaikki koulutyön ja – ympäristön muokkaaminen eheämmäksi päihteiltä ja päihdehaitoilta suojaavaksi. Koulu on hyvin keskeisessä osassa nuorten turvaverkkoa, joka muiden toimijoiden kanssa pyrkii turvaamaan parhaat lähtökohdat elämään. Päihde-ehkäisy kuten muidenkin sosiaalisten ongelmien-ehkäisy ei ole irrallinen projekti vaan se kuuluu koulun tapaan toimia ja se palvelee koulun tarkoitusta olla olemassa. Koulu on yksi osa paikallista ehkäisevän päihdetyön verkkoa ja se toimii yhteistyössä viranomaisten ja kansalaisten kanssa. Yhdessä toimijat pyrkivät tunnistamaan ongelmia, reagoimaan niihin ja ohjaamaan hoitoon. (Soikkeli, Salasuo, Puuronen & Piispa 2015, 23.) Koulut toimivat päihdekasvatuksen toimintaympäristönä erinomaisesti, sillä mahdollisuus tavoittaa monet nuoret kerralla on erinomainen. Tämä tarjoaakin oivan paikan aikuisten ja nuorten kohtaamiselle ja tilaisuuksia kasvattamiselle. (Tapio 2015, 1.)

Soikkeli ynnä muut (2015, 24) näkevät koulussa ehkäisevän päihdetyön muodostuvan muun muassa terveen kasvun ja kehityksen tukemisesta, terveen ja turvallisen oppimisympäristön edistämisestä, päihdeopetuksesta ja kasvatuksesta: opetussuunnitelma ja päihdepelisiäännöt, yhteistyöstä kotien kanssa, opetuksen tuesta, joka auttaa pysymään koulussa ja pärjäämään siellä, oppilashuollon moniammatillisesta yhteistyöstä, kouluterveydenhuollon tuesta ja terveystarkastuksista.

Kouluissa tehtävä päihdekasvatus on mahdollista järjestää monella eri tavalla. Suomessa päihdekasvatus on sisällytetty terveystiedon opetukseen. Toki päihdetietoutta tulee esille myös muissa oppiaineissa. Päihdekasvatuksessa koulut turvautuvat myös usein ulkopuolisiin tahoihin. Järjestöt, yritykset tai viranomaiset tarjoavat kouluille palveluitaan tapahtumista pitkäaikaisiin hankkeisiin. Kouluilla on kuitenkin mahdollisuus itse päättää lakien nojalla kuinka toteuttavat

päihdekasvatusta. Muun muassa koulut voivat vastata itse opetuksen ja moniammatillisen oppilashuollon avustuksella päihdekasvatuksesta tai lisätä tarjontaansa ulkopuolisten toimijoiden ja asiantuntijoiden kertaluontoisilla tapahtumilla. Kouluilla on myös mahdollisuus toteuttaa päihdekasvatusta pitkäaikaisella päihdekasvatusohjelmalla ulkoisen palveluntarjoajan kanssa, joka sisäistetään opetukseen. (THL 2015.)

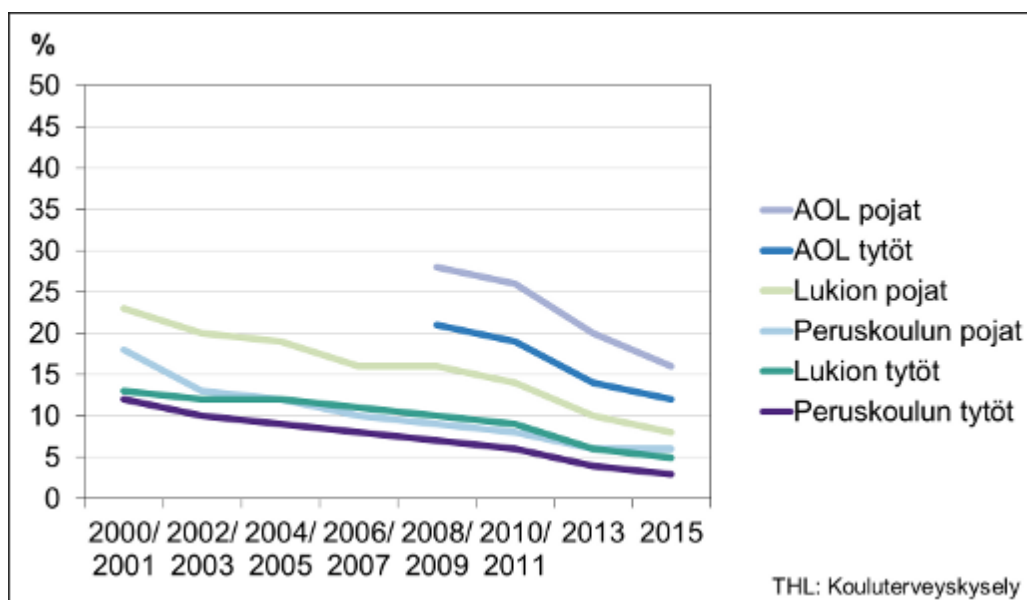
Suomessa ei tällä hetkellä seurata säännöllisesti koulujen ulkopuolista päihdeaiheisten tapahtumien määrää. Kuitenkin vuonna 2008 on tutkittu, että kaksi kolmasosaa yläkouluista on järjestänyt jollain tasolla teemapäiviä liittyen terveyteen ja useampi kuin joka kymmenes on järjestänyt teemaviikkoja. Näitä palveluita tarjoavat yhdistykset ja muut yhteenliittymät. (Soikkeli ym. 2015, 24.)

4.1 Nuorten päihteiden käyttö tänä päivänä

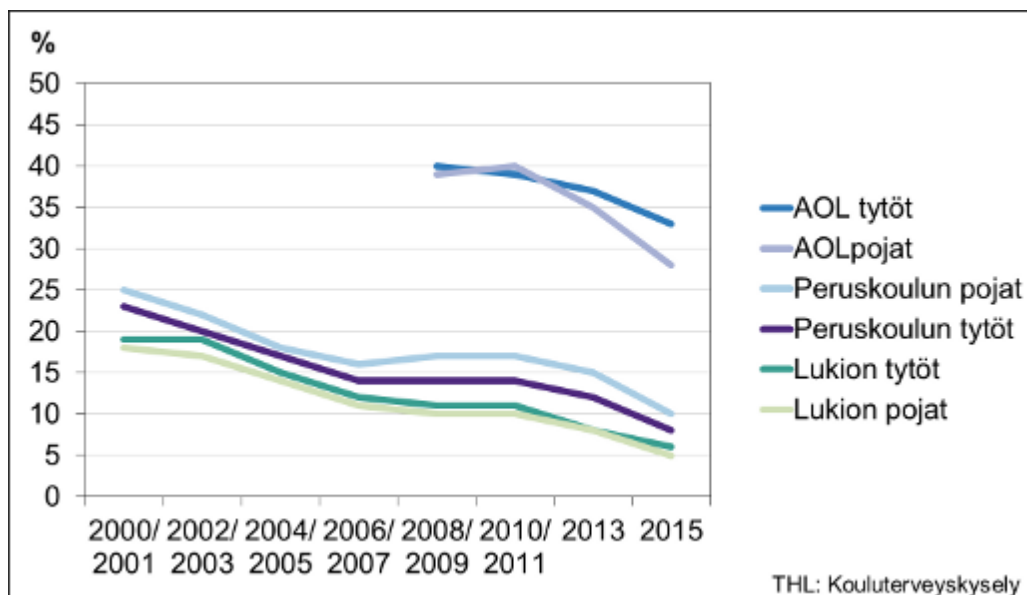
Kouluissa tehdyn päihdekasvatuksen vaikuttavuudesta on ollut vaikeaa esittää tutkimusnäyttöä. Tästä johtuen kouluissa toteutettavat päihdeohjelmat saavat usein osakseen vahvaa kritiikkiä ja niiden tarpeellisuus kyseenalaistetaan. Ristiriitaisuuksia aiheuttaa myös osakseen poliittiset kysymykset koulun roolista. Nähdäänkö koulu persoonan kasvun tukemisen paikkana vai työvoiman tuottajana. Julkisuudessa keskustelua on käyty missä määrin koulun tehtävä opetuksen lisäksi kasvattaa ja hoivata oppilaita. Kuitenkin kasvatuksellinen opetus ehkäisee juurikin niitä ongelmia, joilla koulu tuntee kuormittuvansa. Kasvatusvastuu on linjattu koululle opetuksen yleisissä tavoitteissa, koululaeissa ja opetussuunnitelman perusteissa. (Soikkeli ym. 2015, 28.)

Vuonna 2009 tehdyn kouluterveyskyselyn mukaan nuorten alle 18-vuotiaiden päihteiden käytön lasku on pysähtynyt. Aikaisempiin vuosiin verrattuna myös päihdeasenteet, erityisesti kannabista kohtaan, ovat lieventyneet. Kuitenkin Sosiaali- ja terveysministeriön vuonna 2013 tehdyn tutkimuksen mukaan raittiiden nuorten osuus oli suurimmillaan koko 2000-luvun aikana. Nuorten terveystapatutkimus jaksolta 2011 - 2013 osoittaaakin, että nuorten keskuudessa raittius on nouseva trendi. Vuonna 2015 juuri julkaistusta kouluterveyskyselystä on saatavilla jo hieman

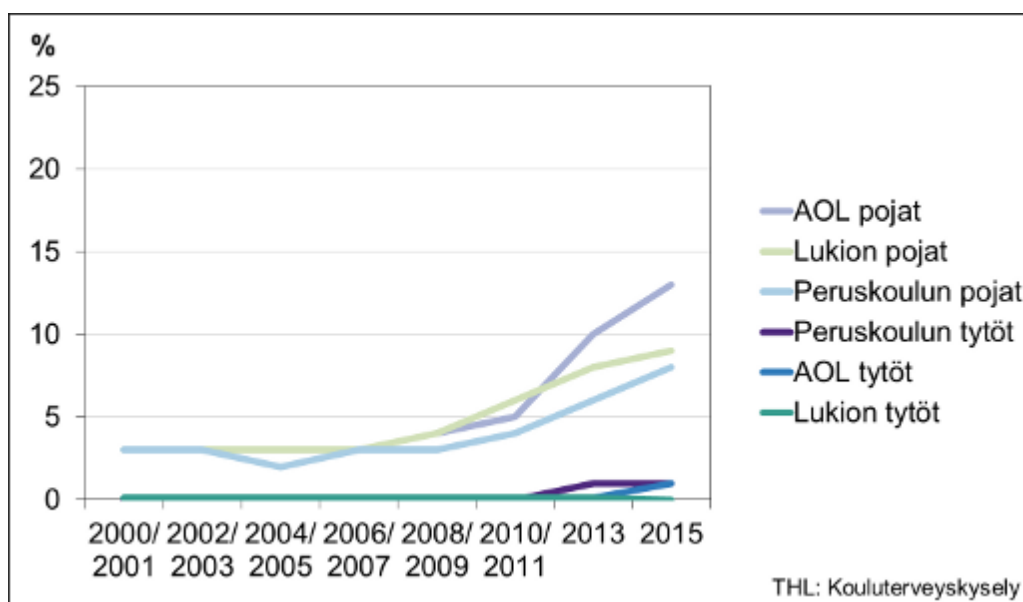
tietoa ja se näyttää olevan päihteidenkäytön osalta samansuuntainen kun aikaisempi tutkimus. Tupakointi seuraa tutkimuksen mukaan samaa linjaa kuin alkoholi ja sen käyttö on myös vähenemään päin. Ainoa nouseva päihde kouluterveyskyselyssä on nuuska. (THL 2015.)

Kuvio 4. Alkoholin käyttö viikoittain (THL:Kouluterveyskysely 2015)

Kuvio 5. Tupakoi päivittäin (THL:Kouluterveyskysely 2015)

Kuvio 6. Nuuskaa päivittäin (THL:Kouluterveyskysely 2015)

Päihteiden käytön vähentyminen on monen tekijän summa. Sitä on koitettu selittää monella eri tavalla. Jaana Lähteenmäki (2007, 90–91) esittääkin kolme selitysmallia alkoholin käytön vähenemiselle. 90-luvun alkoholin käyttö selitetään poikkeusilmiönä, josta on palattu kohtuullisempaan suuntaan. Toisen selitysmallin mukaan nuorien ajanviettotavat ovat lisääntyneet. Selitysmalli ei käsittele ovatko nuorien ajatukset päihteistä tulleet kielteisimmiksi. Kysymys on lähinnä siitä miten ja millä nuoret täyttävät vapaa-aikansa. Internetin yleistymisen myötä sosiaalinen media on tullut vahvaksi osaksi nuorten elämää ja konkreettiset fyysiset kohtaamiset ovat vähentyneet. Kolmas selitysmalli on nuorisokulttuurin muutokset. Sen mukaan nuorille on muodostunut ajattelutapoja, jotka eivät sisällä humalajuomista. Maahanmuuton epäillään myös vähentäneen humalakeskeisyyttä. Alkoholin käytön muutokset nuorilla kertovat siitä, että juominen ei ole suurelle osalle nuoria enää oman identiteetin kannalta keskeinen asia.

Tupakoinnin vähentymistä tarkastellessa luultavasti suurin syy sen käytön vähenemiselle on tupakkalakiin tehdyt uudistukset. Vuonna 2011 tupakan esilläpitoon puututtiin ja sen näkyvyys vähittäismyymälöissä laski. Jokainen huomaakin tänä päivänä muun muassa ruokakaupoissa tupakkatuotteiden olevan jollain tavalla piilotettuna. Tupakoinnin vähenemiseen on myös todennäköisesti syynä lakisääteinen tupakointikielto oppilaitoksissa. (Tupakkalaki 1976/693, 12, 8 a §.) Pohdimme myös itse tupakankäytön vähentymistä ja mielestämme yleinen

ilmapiiri nuorten keskuudessa tuntuu tällä hetkellä olevan tupakointiin kielteinen ja se nähdään vanhempien sukupolvien juttuna. Toki tämä on vain meidän omaa spekulointia tutkimusten puuttuessa.

Nuuskaamisen yleistymisen syitä ei ole vielä laajalti tutkittu. Sanna-Mari Salomäki ja Johanna Tuiskun tekemässä tutkimuksesta (2013, 18–22) voidaan kuitenkin saada pientä käsitystä miksi nuuskaaminen on nuorten keskuudessa kasvussa. Tutkimus osoittaa, että nuuskaamisesta on tullut osittain tupakan korvike. Tämä saattaa myös olla yksi syy tupakoinnin vähentymiselle. Nuuskaamisen terveyshaittoja ei tunneta ja niihin liittyy usein paljon oletuksia ja virheellistä tietoa. Vanhempien suhtautuminen nuuskaan on myös paljon hyväksyttävämpää kuin tupakkaan. Nuuskaamista voidaan tehdä myös useammassa paikassa ja se käyttöä on vaikeampi huomata.

4.2 Päihdekasvatus ja pedagogiset keinot 2000-luvulla

Päihdekasvatuskouluissa on ollut jatkuvasta muuttuvaa. Varhaisissa vaiheissa keskityttiin pelotteluun ja sokkiefekteihin. Tämä osoittautui tehottomaksi ja eettisesti kyseenalaiseksi. Seuraavaksi siirryttiin neutraaliin tyyliin. Eettisesti ja kasvatuksellisesti tämä havaittiin paremmaksi menetelmäksi, mutta vaikutuksia ei havaittu. Seuraavassa vaiheessa keskityttiin nuorten päihteiden käytön taustatekijöihin ja syihin. Huomio kiinnittyi päihteiltä suojaavien tekijöiden vahvistamiseen ja altistavien tekijöiden puuttumiseen. Siirryttiin opettamaan taitoa kieltäytyä tarjotuista päihteistä ja keskityttiin vahvistamaan erilaisia taitoja, kykyjä ja ominaisuuksia. (Soikkeli ym. 2015, 27.)

2000-luvun päihdekasvatusta jaotellaan karkeasti kahteen viestimisen logiikkaan niin sanottuihin ideaali tyyppeihin. Puhutaankin perinteisestä linjasta ja psykososiaalisesta vaikuttamisesta. (Maunu 2012, 21) Perinteiseen linjaan kuuluu ainekeskeisyys, haitat ja rajoittaminen. Keskeinen lähtökohta on nuoren ja alkoholin välinen kahdenkeskeinen suhde. Tällä tarkoitetaan nuoren omaa sisäistä suhdetta alkoholiin ja muihin päihteisiin. Perinteinen linja ottaa huomioon myös ympäristötekijät. Sosiaalisen ympäristötekijöiden kuten vanhempien rooli on lähinnä kertoa päihteistä negatiiviseen sävyyn. Yksilö nähdään siis muista irrallisina, mutta

on kuitenkin muiden vaikutuksille altis. Linja käsittääkin tämän sosiaalisesti paineeksi. (Maunu 2012, 28–29.)

Maunun (2012, 29–30) mukaan perinteisessä linjan mukaan hyvät suhteet muihin ihmisiin koostuvat yksilöä kunnioittavista yhteisöistä. Näihin yhteisöihin ei kuitenkaan lasketa kaveripiiriä vaan vanhemmat, viranomaiset ja opettajat. Kaveripiirit ovatkin tämän linjan mukaan porukka, joka saattaa nuoren ongelmiin ja pahoille teille, kun taas vanhemmat ja muut mahdolliset päihdevalistajat ovat turvallisia rajoja ja rakkautta tarjoavia tahoja. Linja keskittyykin kontrolliin ja valvontaan painottuvaan näkemykseen päihdekasvatuksessa.

Konkreettisena toimintana perinteinen linja näyttäytyy usein massaluennointina sekä suorana valistuksena esimerkiksi entisen päihdekäyttäjän tai poliisin toimesta. Toinen muoto miten perinteinen linja näyttäytyy, ovat päihdeputket, jotka ovat ainekeskeisyyden ja rajoittamisen lisäksi vuorovaikutteista, toiminnallista ja elämyspedagogista toimintaa. Molempien toimintaa sävyttää käsitys tiedon yksipuolisesta omaksumisesta. Tällä tarkoitetaan, että nuori omaksuu, ymmärtää ja sisäistää tiedon ilman minkäänlaista dialogia kuuntelijan ja kertojan välillä. Perinteinen, aine – ja haittamenkisessä genressä on yleensä hyvin vahvat uskomukset toimintatapojen ja keinojen absoluuttisista totuuksissa. Olemassa on siis selvät käsitykset mikä on hyvää ja mikä pahaa. (Maunu 2012, 31–33.)

Perinteisen linjan negatiivisista puolista huolimatta sillä on edelleen kannattajansa. Maunun (2012, 32–33) mukaan syyt liittyvät viestintä tilanteeseen ja siinä muodostuviin asetelmiin. Haittoihin ja rajoituksiin perustuvan valistuksen toimivuus nähdään selkeässä kannan otossa. oikean ja väärän rajat ovat selvästi nähtävissä. Päihteistä muodostuvat haitat tuodaan hyvin konkreettisesti esille. Nuorille kyseiset keinot tuntuvat toimivan. Tähän luultavasti pääsyy löytyy siitä, että nuoret eivät halua aina ajatella. He haluavat kuulla selkeitä viestejä mikä on oikein ja väärin.

Päihdekasvatuksen toinen ideaali tyyppi on psykososiaalinen vaikuttaminen. Kyseinen päihdekasvatus keskittyy päihdehaittojen ongelmiin tarttumalla sosiaaliin, psykologisiin ja emotinaalisiin voimiin. Lähtökohta on hyvin päinvastainen kuin perinteisessä aine- ja haittakeskeisessä lähestymistavassa. Psykososiaalinen

lähestymistapa ei puhu suoraan päihteistä, vaan keskittyy päihdehaittojen torjuntaan vahvistamalla nuoren itsetuntoa, sosiaalisia taitoja ja tunne-älyä. Tämän ideaalityypin kaksi peruspilaria ovat yksilön sisäiset voimavarat ja yhteisöllinen tuki. Epäselvyyttä aiheuttaa kuitenkin missä määrin yhteisöllisyyttä korostetaan, kun teorian mukaan toiminta korostaa yksilön itsereflektiota, päätöksiä ja asennetta. (Maunu 2012, 35–36.)

Idealtaan psykososiaalinen päihdekasvatuksella on monia kiistämättömiä etuja. Se keskittyy nuorten päihteidenkäytön todellisten inhimillisten ja sosiaalisten syiden etsimiseen. Ongelma usein muodostuu puhuttaessa keinoista. Niitä varjostaa epämääräisyys ja moraalinen latautuneisuus. Nuorten oletetaan itse kehittävän omat asenteet päihteisiin. Ongelmaksi muodostuu oletaminen. Mistä asenne kaivetaan? Tähän psykososiaalinen ehkäiseväpäihdetyö ei ota kantaa, vaan nuoren on löydettävä se itse. Vaikka kyseinen malli ei ota kantaa yksilön hyvän elämän päämääriin, se pyrkii tuomaan esiin tietynlaisen ihmis- ja toimijakäsityksen. (Maunu 2012, 37–38.)

Maunun (2012, 39–41) mukaan psykososiaalinen päihdekasvatus perustuu vuorovaikutukseen ja kohtaamiseen. Toiminta on yleensä itseilmaisua, keskustelua ja pohdintaa sitä varten järjestetyissä tilanteissa. Tavoitteena on tutustua omiin sisäisiin voimavaroihin ja taten toiminnan järjestelyn täytyä tukea tätä. Ongelmaksi usein muodostuu nuorten halu purkaa omia ajatuksia, tunteita ja kokemuksia. Osaltaan myös keskustelun järjestäjällä on omat toiveet ja halut viedä keskustelua haluamaansa suuntaan, joka saattaa toimia haitallisena tekijänä keskustelun hedelmällisyydelle. Tämän johdosta psykososiaalisen ehkäisevän päihdetyön paradoksi muodostuu todellisen yksilön kohtaamisesta. Nähdään pelkästään yksilöllisyyden kaavoja tai naamioita, puhetapoja, jotka pohjaavat teoreettiselle ja normatiiviselle käsitykselle ihanteellisesta toimijuudesta.

Eri päihdekasvatuksen ideaaleista poimittuna Maunun (2012, 48–49) mielestä hyvä päihdekasvatus ottaa kantaa, ymmärtää ja kunnioittaa sekä on sensitiivinen eri kohderyhmien erityispiirteille. Kantaaottavuudella tarkoitetaan sisällöllisiä näkemyksiä ja viestejä asioista, johon halutaan vaikuttaa. Se tarjoaa erilaisia pointteja ja näkemyksiä elämäntapakysymysten käsittelyyn. Hyvä päihdekasvatus ymmärtää,

että ihmisillä on itsellään näkemyksiä ja kokemuksia hyvästä elämästä kuin päihteiden käytöstä siinä. Toimiva päihdekasvatus ymmärtää myös, että nuoret haluavat elämältä eri asioita ja tavoittelevat niitä eri tavoin. Hyvä päihdekasvatus pyrkii myös tarjoamaan vaihtoehtoja ja auttaa nuoria hahmottamaan heidän omien maailmoidensa hyviä ja huonoja puolia. Kasvatus ja kunnioitus kulkevat käsi kädessä. Erilaisten kohderyhmien kohtaamisessa hyvä päihdekasvatus ymmärtää ihmisten erilaisuuden ja osaa kommunikoida eritavalla erilaisten ryhmien kanssa. Maunun näkemyksiä hyvästä päihdekasvatuksesta ja kohtaamisesta jakaa myös Mari Tapio (2015,3) jonka mukaan päihdekasvatuksen tulisi kokonaisuudessaan olevan tietoista, tavoitteellista ja perusteltua toimintaa. Lähestymistavalla on todella paljon merkitystä. Se vaikuttaa miten nuori käsittelee saatua tietoa ja miten nuori kokee tilanteen. Pedagoginen lähestymistapa määrittää millä tavoin nuori käsittelee saamaansa tietoa, miten hän kokee tulleen kohdatuksi ja kuulluksi ja miten hänellä on mahdollisuus vaikuttaa kasvatustilanteeseen.

Yksi keino tarkastella päihdekasvatusta on sukupolvienvälinen vuorovaikutus. Aikuiselle tämä on hyvä mahdollisuus tuoda esiin omat kokemuksensa ja tietonsa. Päihdekasvatus voidaankin nähdä myös pelkkänä keskusteluna ja pohdintana, jossa otetaan huomioon useita eri näkökantoja. Keskustelun vetäjän on kuitenkin pidettävä hyvä ote keskustelusta ja muistaa pitää päihdekriittinen asenne mukana viestimisessä. Keskusteluissa on myös osattava valmistautua kohderyhmän vaatimalla tavalla ja löydetä keinoja, millä keskustelusta saadaan mahdollisemman hedelmällistä. (Tapio 2015, 2.)

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Seuraavaksi käydään läpi tutkimuksen taustoihin ja toteutukseen liittyviä tekijöitä. Osioissa käsitellään myös käytettyjä menetelmiä sekä arvioidaan tutkimuksen luotettavuutta.

5.1 Tarkoitus ja tavoitteet

Opinnäytetyön idea hioutui pikku hiljaa keskustelulla tilaajan kanssa. Tutkimus selvitti kahden Keski-Suomessa sijaitsevan koulun päihdekasvatusta. Kuka sitä tekee ja miten? Tutkimus tarkasteli opettajien omia näkemyksiä asiasta. Miten he suhtautuivat päihdekasvatukseen ja näkivät sen toteutuvan kouluissaan. Tutkimus selvitti myös miten he haluaisivat opettajina ja kasvattajina kehittää päihdekasvatusta ja heidän näkemyksiään ulkoisen toimijan roolista päihdekasvatuksessa. Opinnäytetyön tuloksia voidaan hyödyntää Preventiimin kehittämistyössä erityisesti opettajille suunnatun toiminnan ja täydennyskoulutuksen osalta.

5.2 Menetelmät

Tutkimusmenetelmät voidaan jakaa kahteen yleislinjaan, Kvantitatiiviseen ja kvalitatiiviseen. Kvantitatiivisen eli määrällinen tutkimuksen keskeisimmät piirteet ovat havaintoaineiston numeraalinen mittaaminen, aiemmat teorat, aikaisempien tutkimusten johtopäätökset, tutkimusaineiston saattaminen tilastolliseen muotoon ja niiden tilastollinen analysointi. (Hirsijärvi, Remes, Sajavaara 2007, 135–136.)

Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus on luonteeltaan kokonaisvaltaista tiedon hankintaa ja aineisto kasataan luonnollisissa tilanteissa. Kohderyhmä valitaan tarkoituksenmukaisesti ja ihmistä suositaan tiedonkeruun instrumenttina. Laadullisessa tutkimuksessa tutkija pyrkii paljastamaan ja löytämään tosiasioita eikä turvaudu niinkään olemassa oleviin oletettavuuksiin. Tapauksia käsitellään ainutlaatuisina ja aineistoa tulkitaan sen mukaisesti. (Hirsijärvi ym. 2007, 157–158.)

Opinnäytetyön menetelmäsuuntaukseksi valikoitui Kvalitatiivinen tutkimus. Kysely suuntautui kahden koulun opettajiin. Määrällisesti haastateltavia ei ollut paljon ja tarkoitus selvittää näkemyksiä ja havaintoja istuvat hyvin laadulliseen tutkimukseen. Kvalitatiivisen tutkimus valikoitui myös siksi, että se palveli paremmin tutkimuskysymystä, sillä mielipiteet, näkemykset ja ideat pieneltä ryhmältä voitaisiin saada parhaiten ja monipuolisesti esille.

5.3 Kyselylomake ja aineistokeruu menetelmä

Opinnäytetyön aineistonkeruu toteutettiin kyselylomakkeella (Liite1). Kysely aineistonkeruumenetelmänä mahdollistaa laajan tutkimusaineiston keräämisen. Toki tässä opinnäytetyössä tutkimusaineisto jäi suppeaksi. Menetelmänä tämä on tehokas, koska se säästää tutkijalta aikaa ja varsinkin nykyisen teknologian avulla sen toteuttaminen on hyvinkin vaivatonta. Hyvin suunnitellun lomakkeen aineisto voidaan nopeasti käsitellä tallennettuun muotoon ja sen analysointi tehdään tietokoneen avulla. Kyselytutkimuksen heikkoja puolia taas vastaavasti ovat pinnallisuus, heikon kyselylomakkeen johdosta väärin ymmärrykset ja vastaamattomuus eli kato. (Hirsijärvi ym. 2007, 190.)

Kysely valmistui nopealla prosessilla, joka sisälsi kysymysten hiomista tutkimuksen tekijöiden ja tilaajan välillä. Alkuperäinen suunnitelma sisälsi kyselylomakkeen myös oppilaille, mutta josta tiukan aikataulun ja tutkimuskysymysten tarkennettua päätettiin luopua. Kysymykset lähetettiin koulujen yhteyshenkilöille, jotka taas jakoivat ne eteenpäin. Kyselylomakkeen luominen oli kaiken kaikkiaan erittäin haastavaa. Ongelmaksi muodostui kysymysten muotoileminen tutkimuksen kohderyhmälle ymmärrettävään muotoon. Tutkimuskysymysten muotoilussa auttoi suuresti Preventiimi.

Kysely toteutettiin Webropol-ohjelmalla ja se sisälsi 13 kysymystä. Taustatietoja selvittäviä kysymyksiä oli neljä, jolla selvitettiin koulu, sukupuoli, opetusvuosien määrä kyseisessä koulussa ja työnkuva. Seuraavat kuusi kysymystä sisälsivät kysymyksiä opettajien henkilökohtaisista näkemyksistä ja kokemuksista päihdekasvatuksesta koulussa. Viimeiset kaksi sisälsivät konkreettisia kysymyksiä heidän koulun päihdekasvatuksesta. Kysely sisälsi myös vapaa sana osion.

5.4 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimukseen vastasi yhteensä 14 yläkoulun opettajaa. Tiedossa ei ollut mahdollista kokonaismäärää vastaajille. Arvion mukaan tutkimukseen vastasi noin puolet opettajista. Miettiessä tutkimuksen reliabiliteettia, eli tutkimuksen kykyä antaa täsmällisiä ja luotettavia tuloksia, tutkimusta ei voi pitää täysin luotettavana, johtuen pienestä otannasta ja vastaajamäärästä. Kysymysten muotoilu ja niiden tarkoitus selvittää tutkimuskysymystä oli onnistunut. Vastauksista huomasin vastanneiden sisäistäneen kysymykset ja mitä niillä tarkoitettiin. Tutkimuksen validius, eli kyky mitata tutkimuksen kannalta oleellisia asioita oli onnistunut. (Hirsijärvi ym. 2007, 226–227.)

6 TUTKIMUSTULOKSET

Tutkimukseen vastasi yhteensä 14 opettajaa kahdesta eri koulusta. Koulut valittiin tutkimuskohteiksi sijaintinsa sekä koulutusasteen perusteella. Molemmat koulut sijaitsivat Jyväskylän seudulla. Yläkoulujen valitseminen tutkimuskohteeksi perustui murrosiän kriittiseen vaiheeseen koskien päihteitä. Usein ensimmäiset päihdekokeilut tehdään juurikin yläasteikäisenä. Seikkailunhalu ja rajojen kokeilu ovat usein syitä nuorten päihdekokeiluille. (Tukiverkko 2015.)

6.1 Taustoittavat kysymykset

Taustoittavilla kysymyksillä oli tarkoitus saada profiloitua ja jaoteltua opettajia koulun, sukupuolen, opetushistorian sekä työtehtävien kautta.

Ensimmäinen kysymys selvitti missä koulussa opettaja työskentelee. Tämä kysymys muodostui kuitenkin turhaksi, sillä toisen valitsemamme koulun epäaktiivisuuden vuoksi, oli tutkimuksen kannalta järkevintä jättää koulujen välinen jaottelu tekemättä.

Toisessa kysymyksessä kysyttiin vastaajan sukupuolta, jotta saataisiin selville onko sukupuolella vaikutusta tutkimuksen vastauksiin. Kyselyn 14 vastaajasta 10 oli naisia ja 4 miehiä.

Seuraava kysymys tarkasteli vastaajien opetushistoriaa, eli kuinka kauan on toiminut opettajan tehtävissä yläkoulussa. Vastausvaihtoehtoina oli alle 2 vuotta, 2-5 vuotta, 6-10 vuotta sekä yli 10 vuotta. Jakauma jäi pieneksi, sillä vastaajista kolmella oli 6-10 vuoden kokemus ja 11 vastaajalla oli yli 10 vuoden kokemus yläkoulun opettajana toimimisesta.

Viimeinen taustoittava kysymys tiedusteli vastaajien opettamaa oppiainetta. Tässä vastaajilla oli mahdollisuus listata useita oppiaineita. Tulokset jaoteltiin vastausten mukaan reaaliaineisiin, kieliin, liikuntaan sekä matemaattisiin aineisiin. Reaaliaineita

opettavia oli kuusi vastaajista, kieliä viisi, liikuntaa kolme ja matemaattisia kolme. Yksi vastaajista oli opinto-ohjaaja. Terveystietoa opettavia oli kaksi vastaajista.

6.2 Opettajien näkemykset ja kokemukset

Seuraavien kuuden kysymyksen tarkoitus oli kerätä tietoa opettajien näkemyksistä ja kokemuksista liittyen päihdekasvatukseen. Tutkimuskysymyksen kannalta oli hyvin tärkeää selvittää mahdollisemman monipuolisesti opettajien kasvatuksellisia näkökulmia asiaan.

Viidentenä kysymyksenä selvitettiin ovatko opettajat mielestään olleet tekemisissä oppilaiden kanssa koskien päihdekasvatusta. 14 vastaajasta yhdeksän vastasi myöntävästi ja viisi kieltävästi.

Seuraava kysymys tiedusteli ovatko vastaajat käyneet erillistä kurssia/koulutusta koskien päihdekasvatusta. Vastaajista vain kolme ilmoitti saaneensa erillistä koulutusta. Jatkokysymyksenä tiedusteltiin vastanneiden kesken, minkälaisesta kurssista oli kyse. Vastauksia saimme seuraavan laisesti:

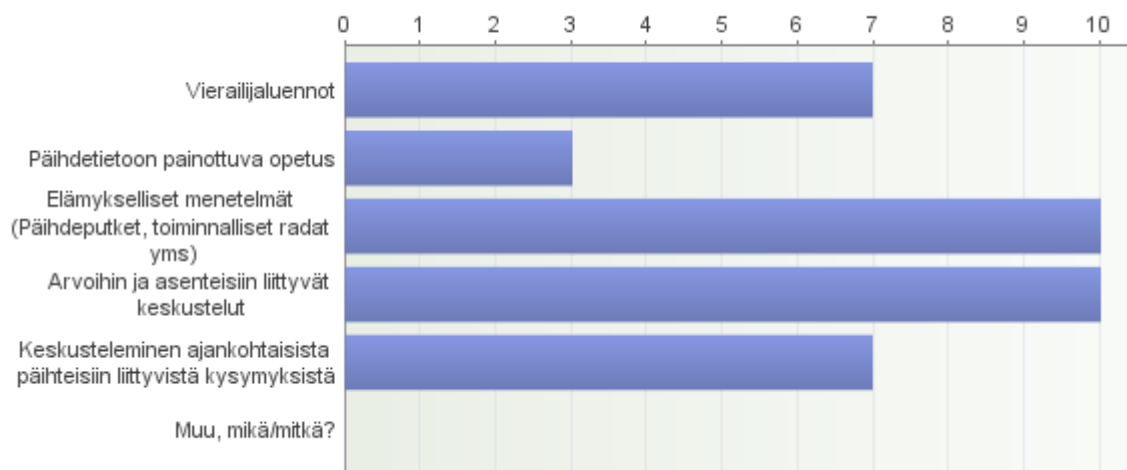
Päihdebussi

Päihdekasvatus kuuluu yhtenä sisältöalueena terveystiedon perus- ja aineopintoihin.

Yhteisökasvattajan koulutukseen liittyvä päihdetyön jakso

Kahdeksannessa kysymyksessä kysyttiin opettajien omia vahvuuksia sekä kehitettäviä asioita päihdekasvattajana. Vastauksista vahvuuksiin liittyen nousi esille muun muassa hyvä pohjatieto päihteistä, vuorovaikutustaidot sekä kokemukset erilaisten kohderyhmien kanssa. Kehittämisen arvoiseksi seikoiksi puolestaan nousi esille puutteet faktatiedoista, tieto- ja viestintätekniikan materiaalin hyödyntäminen sekä ongelmat ajan käytön kanssa.

Seuraavassa kysymyksessä vastaajat pääsivät valitsemaan mielestään toimivia päihdekasvatuksen keinoja yläkoulussa. Vaihtoehtoista sai valita useita, minkä lisäksi oli myös mahdollisuus laittaa omia ehdotuksia, mitä ei kuitenkaan tullut yhtään.

Kymmenennessä kysymyksessä selvitettiin millainen päihdekasvatus olisi toimivaa. Omin sanoin vastattavasta kysymyksessä haluttiin selvittää konkreettisia toteuttamistapoja ja ideoita, jotka olisivat opettajien mielestä toimivia. Vastauksista nousi esille tunteisiin vetoavat ja elämykselliset keinot, vieraat, aktivoiva toiminta, totuudenmukainen opetus sekä pitkäkestoinen suunniteltu päihdekasvatus.

6.3 Päihdekasvatus omassa koulussa

Kaksi viimeistä kysymystä koski opettajien oman koulun päihdekasvatusta. Kysymyksillä tarkasteltiin miten koulun päihdekasvatusta toteutetaan käytännössä ja onko koulussa mahdollisesti käytetty ulkoisen toimijan palveluita liittyen päihdekasvatukseen.

Yhdennessätoista kysymyksessä selvitettiin miten päihdekasvatus käytännössä toteutetaan omassa yläkoulussa. Vastauksissa nousi esille terveystiedon oppitunnit, vanhempainillat, tapahtumat, kuten päihdebussi ja päihdeputki, vieraat sekä opettajien päihdekasvatuksellinen asenne.

Viimeisessä kysymyksessä tiedusteltiin onko koulussa käytetty ulkoisen toimijan palveluita päihdekasvatuksen toteuttamisessa. Vastauksista nousi esille Päihdebussi, päihdeputki, poliisin ja muiden asiantuntijoiden vierailut.

7 TULOSTEN ANALYSOINTI

Seuraava osiossa käsitellään kyselyssä saatuja tuloksia ja niistä selvinneitä seikkoja. Analysoinnissa on pyritty tulkitsemaan ja tekemään raakahavaintoja sekä havaintoja käyttäen käsiteltyjä teoriapohjia. Lopuksi käsitellään tulkittuja tuloksia. (Vilka 2006, 88–89)

7.1 Näkemysten ja kokemusten analysointi

Tuloksia tutkittaessa oli selvästi havaittavissa, että suurin osa vastaajista kokee olleensa tekemisissä oppilaiden kanssa koskien päihdekasvatusta. Joten voi todeta, että suurin osa opettajista on tekemisissä päihdekasvatuksen kanssa.

Tarkastellessa opettajien näkemyksiä päihdekasvatuksesta oli havaittavissa, että perinteinen päihdevalistus, luennointi ja pelottelu ovat jäämässä pois opettajien näkemyksistä toimivista päihdekasvatusmetodeista. Sen sijaan avoin keskustelu, elämykselliset tapahtumat, vieraat sekä realistisen fakta tiedon jakaminen nousivat esille toimivina pidettyinä keinoina. Monista vastauksista kävi ilmi, että toimiva päihdekasvatus sisältäisi selvästi ulkoisen toimijan roolin. Ulkoisen toimijan roolista oli annettu esimerkkeinä: asiantuntija vierailut ja elämykselliset tapahtumat (päihdeputket yms.). Kaikki vastaajista valitsivat useampia vaihtoehtoja, joten kukaan ei pitänyt yhtä keinoa yksinään riittävänä tapana toteuttaa päihdekasvatusta.

”Elämykselliset menetelmät kyllä herätteleviä ja ajatuksia synnyttäviä. Tietoa pitää osata hakea asiallisista lähteistä. Jotenkin kokonaisvaltaista (esim. teemapäiviä, joissa huoltajat mukana) ja/tai konkreettista päihdekasvatus pitäisi enemmän olla (esim. paikkakunnan koulupoliisi, srk, nuorisotoimi yhteistyössä koulun kanssa).”

Yhdeksi isoksi teemaksi nousi tasavertainen keskustelukulttuuri. Realistisella ja avoimella vuorovaikutteisella keskustelulla koettiin saavan positiivisia päihdekasvatuskokemuksia. Moni pitikin vahvuuksinaan juuri kykyä keskustella ja kuunnella kunnioittavasti eri näkemyksiä ja mielipiteitä.

”Olen tottunut oppiaineessani keskustelemaan ihmiselämässä tehtävistä valinnoista, moraalista, etikkasta jne”

”Kyky ja uskallus puhua nuorten kanssa avoimesti ja nuorten näkemyksiä ja uskomuksia ymmärtäen ja suvaiten.”

Opettajien omia vahvuuksia päihdekasvatuksessa tarkasteltaessa on havaittavissa kaksi eri ryhmää, faktapohjaan perustuva tieto päihhteistä sekä hyvä kyky kohdata nuoria. Suurin osa vastaajista pitikin vuorovaikutustaitojaan parhaana puolenaan päihdekasvattajana. Tämä ei sinänsä yllätä, ottaen huomioon Suomen laadukkaan opettajien koulutustason ja siellä opittavat pedagogiset taidot. Vaikka osa pitikin päihhteisiin liittyvää faktatietoa vahvuutenaan, oli vastaajissa myös yksilöitä, jotka kokivat tietonsa päihhteistä riittämättömäksi.

”Opettajana voin kuunnella nuoria ja keskustella heidän kanssaan päihhteistä. Minulla ei ole tietoa nykyajan päihhteistä ja niiden käytöstä. Omassa oppiaineessa en käsittele aihetta suunnitellusti, vaan se on satunnaista.”

7.2 Tutkittavien koulujen päihdekasvatus

Vastauksia tarkasteltaessa kävi ilmi, että puolet vastanneista koki koulunsa päihdekasvatuksen tapahtuvan käytännössä terveystiedon tunneilla. Tähän on luultavimmin syynä oletus, että päihdekasvatus kuuluisi ainoastaan terveystiedon aihepiiriin. Toki tänä päivänä näkemys on vanhanaikainen ja onkin hieman ristiriidassa opettajien omien näkemysten kanssa hyvästä päihdekasvatuksesta. Esille nousi myös näkemyksiä, jossa päihdekasvatusta tapahtuu oppiaineista riippumatta. Tätä mieltä oli noin puolet vastanneista. Moni vastaajista kokikin toteuttavansa päihdekasvatusta asian noustessa esille.

”Terveystiedossa, oletan, ja ainakin omassa aineessani tekstien sopivien tilanteiden myötä.”

”Pääasiallisesti terveystiedon tunneilla, mutta myös muillakin tunneilla liittyen opetettavaan aiheeseen. Esim. kemiassa alkoholien yhteydessä.”

”Kukin opettaja omalla tahollaan jatkuvasti siinä työn ohessa”

Tätä kysymystä pohtiessa yksi iso vaikuttaja on miten kukin määrittelee päihdekasvatuksen. Vaikka kyselyn alussa avattiinkin päihdekasvatusta terminä, on vastaajan kuitenkin vaikea määrittää päihdekasvatusta. Tähän vaikuttavat aikaisemmat kokemukset ja näkemykset asiasta mikä on päihdekasvatusta ja mikä ei. Monet vastaajista saattavat kuitenkin tehdä päihdekasvatusta itse sitä tiedostamatta. Päihdekasvatus on kuitenkin osa opettajien tekemää kasvatustyötä koulussa kaiken muun kasvatukseen liittyvien asioiden ohella. Opettajat toteuttavat päihdekasvatusta myös vaalimalla terveitä elintapoja sekä hyvien arvoja toteuttamalla omalla esimerkillään ja asenteillaan. Opettajien päätehtävä on opettaa omaa ainettaan, joten kasvatukselliset asiat tapahtuvat opetuksen ohessa. Tämä saattaa olla yksi syy miksi opettajat eivät miellä tai muista olleensa tekemisissä oppilaiden kanssa koskien päihdekasvatusta.

Teoriapohjassa esitellään opiskeluhoitoa ja sen mukaan jokainen opettaja on velvollinen kehittämään ja edistämään opiskelijoiden hyvinvointia.

Päihdekasvatuksen toteutumisesta päätetäänkin opiskeluhoollon suunnitelmassa. Tutkimuksen kannalta olisi ollut kiintoisaa nähdä mitä konkreettisista keinoista opiskeluhoollon toteutumisesta on kirjattu. Molemmilta kouluilta löytyi opetussuunnitelma, mutta ne sisälsivät ainoastaan opiskeluhoollon kohdalla määritelmiä laista. Toki on myös mahdollista, että koulut ovat unohtaneet päivittää opetussuunnitelmansa verkkoon tai konkreettiset keinot ovat määriteltynä jossain toisessa asiakirjassa.

7.3 Vertailu analyysi

Vertailua tapahtui taustoittavien kysymysten avulla, jolla profiloitiin vastaajia. Huomioita löytyi muun muassa vastaajien sukupuolijakaumasta. Esille nousi, että miehet pitivät opettajan johdolla käytävää faktapohjaista keskustelua vahvuuksinaan ja parhaana tapana toteuttaa päihdekasvatusta.

”Nuoren iän ja kehitystason huomioiva realistinen keskustelu asioiden oikeilla nimillä painottaen faktoja saarnaamisen ja kieltojen latelemisen sijaan.”

”Ei liian luentopainotteinen, mutta ei myöskään liian oppilaskeskeinen. Menee helposti pelleilyksi murrosikäisillä. Sopivasti huumoria, mutta reilusti karmeaa faktatietoa mukaan. Päihteiden hyödyt ja haitat puntariin oppilaiden itse miettiminä samoin syyt ja seuraukset. Jotenkin oppilaiden omat ajatukset pitäisi saada aktivoitua.”

Naiset puolestaan pitivät omina hyviä puoliaan ja vakuuttavimpana päihdekasvatuskeinona tunnepohjaista lähestymistapaa. Naiset pitivät myös elämyksellisiä lähestymistapoja parhaana päihdekasvatus keinona koulussa.

”Nuoria koskettavaa, ei niinkään luennoivaa ”

”Käsittelen asiaa lähinnä tunnepuolella, faktoihin minulla ei ole asiantuntemusta riittävästi.”

Opettajat, jotka eivät koe olleensa tekemisissä oppilaiden kanssa koskienpäihdekasvatusta pitivät ulkoisten toimijoiden, kuten nuoriso-ohjaajan, poliisin tai muun asiantuntijoiden vierailuita parhaana keinona toteuttaa päihdekasvatusta. He näkivät koulussaan tapahtuvan päihdekasvatuksen toteutuvan pääasiassa terveystiedon tunneilla. Tästä voidaan päätellä, että näin vastanneet eivät nähneet päihdekasvatusta epäsuorana kasvatuksellisenä toimintana, vaan sillä on tietty aika ja paikka.

7.4 Yhteenveto

Tulosten pohjalta opettajien suurimmat kehittämistarpeet olivat faktatiedon puutteessa sekä ongelmat ajan käytön suhteen. Opettajien tiukat aikataulut ja kiireiset päivät eivät anna juuri tilaa keskittyä oppiaineen ulkopuolisiin asioihin. Toki tämä on myös yhteiskunnallinen kysymys koulun roolista ja tarkoituksesta, mikä nostettiin aikaisemmin esille teoriaosuudessa Soikkelin ym. (2015) näkemysten

pohjalta koulun roolista yhteiskunnassa. Näihin tietoihin nojaten ulkoisen toimijan roolia voisi miettiä koulutuksen tarjoajana opettajille liittyen päihdetietouteen ja ennen kaikkea kasvatuksellisen asenteen istuttamiseen heidän työrutiineihinsa. Kouluille puolestaan voisi myös järjestää erilaisia tilaisuuksia, jossa oppilaat ja opettajat voisivat avoimesti keskustella päihteistä asiantuntijavieraan, kuten esimerkiksi nuorisotyöntekijän, poliisin, kokemusasiantuntijan tai muun vastaavan johdolla.

Saatujen tutkimustulosten perusteella päihdekasvatus kouluissa ei aivan kohtaa ajatuksen ja käytännön tasolla, sillä monien käsitykset päihdekasvatuksesta ovat todella kattavia, mutta käytännössä se toteutuu kuitenkin perinteisen ja hieman vanhan aikaisella tavalla. Toki jokainen opettaja yksilönä vaikuttaa haluamallaan tavalla päihdekasvatukseen työnsä ohella ja toteuttaa sitä omien arvojen ja näkemysten mukaan.

Kaiken kaikkiaan tutkimuksen tuloksista voidaan päätellä, että suurin osan opettajista näkee vuorovaikutuksellisen keskustelun nousseen yksisuuntaisen valistuksen ja pelottelun edelle. Tähän tulokseen yhtyy myös teoriapohjissamme läpikäyty Maunun teos toimivasta päihdekasvatuksesta (2012). Suurin osa opettajista koki toteuttavansa päihdekasvatusta, mutta silti monien mielestä päihdekasvatus tapahtuu kouluissaan pääasiassa terveystiedon tunneilla.

Tilaajallemme Preventiimille tutkimustulokset osoittavat mahdollista tarvetta opettajien lisäkoulutukselle. Opettajien tietoja voisi myös päivittää nuorten keskuudessa esiintyvistä uusista päihdetrendeistä. Tutkimuksen kautta selvisi myös, että osa opettajista tarvitsi selvästi ideoita ja tapoja toteuttaa päihdekasvatusta. Tätä pohtiessa voidaan päätellä opettajien tarvitsevan jonkinlaista päihdekasvatukseen liittyvää koulutusta koskien keinoja, miten sisällyttää päihdekasvatus erilaisiin aineopetuksiin. Tuloksista löytyi myös muutamia hyvin kasvatuksellisen asenteen omaavia opettajia, joiden näkemykset olisi hyvä jakaa kaikille opettajille. Meille tulikin mieleen, että opettajille voisi mahdollisesti järjestää jonkinlaista koulutusta, mikä mahdollistaisi opettajien tiedon ja erilaisten näkökulmien jakamisen keskenään. Mielestämme tämä voisi toimia, sillä tämä poistaisi hyvällä todennäköisyydellä kynnystä ilmaista mielipiteensä ääneen. Kouluttajan rooli olisikin hyvä olla hieman taustalla ja ohjata keskustelua.

8 LOPUKSI

Opinnäytetyö oli meille prosessina haastava, mutta myös hyvin mielenkiintoinen ja opettavainen. Tiukalla aikataululla toteutettu tutkimus ja siihen liittyvä taustatiedon hankinta oli meille uutta ja opimme prosessin aikana koko ajan lisää. Jälkeenpäin tarkasteltaessa toimintaamme, osaisimme tämän kokemuksen jälkeen lähteä tekemään tutkimusta paljon suunnitelmallisemmin ja aikataulutetummin. Kaiken kaikkiaan koimme, että onnistuimme ensimmäisen tutkimuksemme toteuttamisessa suhteellisen hyvin ja että siitä on hyötyä tilaajallemme ja itsellemme oppijana.

Alun perin ajattelimme, että olisimme itse kehittäneet Preventiimille päihdekasvatuksen keinoja yläkouluihin, mutta aikataulumme vuoksi päätimme jättää sen toteuttamatta ja toimme vain esille opettajien näkemykset ja kokemukset.

Toivomme, että joku hyötyisi tekemästämme tutkimuksesta ja näkisi tässä mahdollisuuden toteuttaa jatkotutkimuksia. Pyrimme tuomaan opinnäytetyöllä esille tietoa, jota hyödyntämällä voitaisiin kehittää konkreettisia toimintamalleja päihdekasvatukseen yläkouluissa.

LÄHTEET

Aluehallintovirasto. Viitattu 22.10.2015 <https://www.avi.fi/web/avi/-/uusi-laki-selkeyttaa-paihde-ja-riippuvuushaittojen-ehkaisemiseksi-tehtavaa-tyota-lappi-pohjois-suomi-#.VifUy37hDIU>

Finlex. Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä 523/2015. Viitattu 15.10.2015.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150523>

Finlex. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013. Viitattu 15.11.2015.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2013/20131287>

Finlex. Tupakkalaki 13.8 1976/693. Viitattu.10.11.2015
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1976/19760693#L5P11a>

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2007. Tutki ja kirjoita. 13. osin uudistettu painos. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Lähteenmaa, Jaana 2007. Jos alkoholinkäyttö olisikin ”out”? Teoksessa nuoret ja alkoholi. Helsinki: Alkoholi- ja huumetutkijain seura. Saatavana sähköisesti
http://www.nuorisotutkimusseura.fi/sites/default/files/verkkojulkaisut/Nuoret%20ja%20alkoholi_verkkoversio.pdf

Maunu, Antti 2012. Ryypäämällä ryhmäksi? Ehkäisevän päihdetyön karttalehtiä nuorten ja nuorten aikuisten juomiskulttuureihin. Helsinki: Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry. Saatavana sähköisesti:
http://www.ehyt.fi/easydata/customers/ehyt/files/myytavattuotteet/ryypaamalla_ryhmaksi_virallinen.pdf

Normann, Maria & Odell, Heidi & Tapio, Mari & Vuohelainen Elsi 2015. Nuorisoalan ehkäisevä päihdetyö – Hyppää kyytiin!

Preventiimin kotisivut. Viitattu 23.10.2015.www.preventiimi.fi

Pylkkänen, S., Viitanen, R. & Vuohelainen, E. 2009. Mitä on nuorisoalan ehkäisevä päihdetyö? Laadukkaan päihdekasvatuksen tukimateriaali. Preventiimi – nuorisoalan ehkäisevän päihdetyön osaamiskeskus. Sarja C oppimateriaaleja. Helsinki:

Humanistinen ammattikorkeakoulu. Saatavana sähköisesti:

http://www.minedu.fi/opencms/opencms/handle404?exporturi=/export/sites/default/OPM/Nuoriso/nuorisotyön_kohteet_ja_rahoitus/ennaltaehkaeisevae_paeihde-ja_huumetyoe/liitteet/Mitx_on_nuorisoalan_ehkaiseva_paihde-tyo.pdf

Salomäki, Sanna-Mari & Tuisku, Johanna 2013. Nuuska nuorten maailmassa- Nuorten käsityksiä ja kokemuksia nuuskasta ja nuuskankäytöstä. Suomen Syöpäyhdistys ry. Saatavana sähköisesti: [//docplayer.fi/74848-Nuuska-nuorten-maailmassa.html](http://docplayer.fi/74848-Nuuska-nuorten-maailmassa.html)

Soikkeli, Markku & Salasuo, Mikko & Puuronen Anne & Piispa, Matti 2015. Se toimii sittenkin. Kuinka päihdevalistuksesta saa selvää.

Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura Julkaisuja 85 Saatavana sähköisesti:

http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/se_toimii_sittenkin.pdf

Soikkeli, Markku & Warsell, Leena 2013. Kuviot 1 & 2: Laatutähteä kiertämässä.

Juvenes print – Suomen Yliopistopaino s.18 Sähköisesti:

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/104420/KID2013_021_verkkojulkaisu.pdf?sequence=1

Stakes 2006. Ehkäisevän päihdetyön laatukriteerit. Työryhmämuistio 26.1.2006.

Työpapereita 3/2006. Helsinki: Stakesin monistamo.

<https://www.thl.fi/documents/605763/1449622/Ehkaisevanpaihde-tyonlaatukriteerit.pdf/e78556f1-3844-45dd-933a-bfa63e65a2d1>

Tapio, Mari.2015. Päihdekasvatuksen pedagogiikka oppilaitoksessa – harkittua mutta luovaa!. Julkaisematon artikkeli.

Terveystieteiden tutkimuskeskus. Viitattu 12.10.2015.

<https://www.thl.fi/fi/web/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/ehkaiseva-paihde-tyo>

Terveystieteiden tutkimuskeskus 2015. Viitattu 12.11.2015. Kuvio 3:
<https://www.thl.fi/fi/web/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/ehkaiseva-paihde-tyo/ehkaisevan-paihde-tyon-laatu/laatutahden-kayttoohjeet/mika-on-laatutahdi>

Terveystieteiden tutkimuskeskus. Viitattu 15.11.2015. <https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/opiskeluhoito>

Terveystieteiden tutkimuskeskus. Viitattu 15.11.2015. <https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/opiskeluhoito/yhteisollinen-opiskeluhoito>

Terveystieteiden tutkimuskeskus. Viitattu 15.11.2015 <https://www.thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijatyo/vaestotutkimukset/kouluterveyskysely/tulokset/tulokset-aiheittain/paihteet-ja-riippuvuudet#raittius>

Terveystieteiden tutkimuskeskus. Kuvio 4,5,6. Viitattu 15.11.2015
<https://www.thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijatyo/vaestotutkimukset/kouluterveyskysely/tulokset/tulokset-aiheittain/paihteet-ja-riippuvuudet#raittius>

Tukiverkko. Viitattu 15.10.2015 <http://www.tukiverkko.fi/hyvinvointi/paihteet/>

Vilkka, Hanna 2006. Tutki ja havainnoi. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.

LIITTEET

Liite 1. Kyselylomake

Neutral

Päihdekasvatuskysely

Päihdekasvatus on toimintaa, jonka tarkoituksena on vaikuttaa nuoren päihdetietoihin, -asenteisiin ja käyttäytymiseen niin, että hän omaksuu terveen suhtautumistavan päihteisiin. Lisäksi päihdekasvatuksella pyritään ehkäisemään ja vähentämään päihteidenkäytöstä aiheutuvia haittoja. Päihdekasvatus on osa laajempaa nuorisokasvatuksen kokonaisuutta, ja sitä ohjaavat tietyt kulttuuriset normit ja arvot.

Kysely sisältyy opinnäytetyöhön. Tutkimme opettajien kokemuksia ja ajatuksia päihdekasvatuksesta yläkoulussa (luokat 7-9).

1. Koulu *

- ☐ Vihtavuoren yläkoulu
- ☐ Petäjäveden yläaste

2. Sukupuoli *

- ☐ Nainen
- ☐ Mies

3. Kuinka kauan olet toiminut opettajana yläkoulussa? *

- ☐ Alle 2 vuotta
- ☐ 2-5 vuotta
- ☐ 6-10 vuotta
- ☐ Yli 10 vuotta

4. Mitä oppiainetta opetat ? *

5. Oletko ollut tekemisissä oppilaiden kanssa koskien päihdekasvatusta ? *

☐ Kyllä

☐ En

6. Oletko käynyt jotakin erillistä kurssia/koulutusta koskien päihdekasvatusta/ehkäisevää päihdetyötä? *

☐ Kyllä

☐ En

7. Jos vastasit edelliseen kysymykseen kyllä, kerro lyhyesti, millainen kurssi/koulutus oli kyseessä

8. Mitkä ovat omat vahvuutesi päihdekasvattajana? Entä missä asioissa voisi olla vielä kehitettävää? *

9. Mitkä näistä ovat mielestäsi toimivia päihdekasvatuksen keinoja yläkoulussa? Voit valita useampia. *

☐ Vierailijaluennot

- ☐ Päihdetietoon painottuva opetus
- ☐ Elämykselliset menetelmät (Päihdeputket, toiminnalliset radat yms)
- ☐ Arvoihin ja asenteisiin liittyvät keskustelut
- ☐ Keskusteleminen ajankohtaisista päihteisiin liittyvistä kysymyksistä
- Muu, mikä/mitkä?
- ☐

10. Millainen päihdekasvatus voisi olla mielestäsi toimivaa? Kuvaile omin sanoin.
(Uudet ideat, konkreettiset toteuttamistavat yms.) *

11. Miten päihdekasvatusta käytännössä toteutetaan yläkoulussanne? *

—

—

—

12. Onko koulussanne käytetty jonkin ulkoisen toimijan palveluita (vierailuja yms.)
päihdekasvatuksen toteuttamisessa (esim. poliisi, järjestöt, nuorisopalvelut)? *

13. Sana vapaa

—

—

—

[Keskeytä]